

Targi Książki Katalog

"Dziedzictwo zapisane lokalnie"

Kraków - Myślenice 2020

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

EUROPEJSKIE
DNI
DZIEDZICTWA
10-12.10.2020

arts FUNDACJA
SZTUKI, PRZYGDY I PRZYJEMNOŚCI

PATRONAT NARODOWY
PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ ANDRZEJA DUDY
W STULECIE ODZYSKANIA NIEPODLEGŁOŚCI 1918-2018

KOORDYNATOR OGÓLNOPOLSKI

DOFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW MINISTRA KULTURY
I DZIEDZICTWA NARODOWEGO W RAMACH PROGRAMU
WIELOLETNIEGO NIEPODLEGŁA NA LATA 2017-2020

niepodległa

Minister Kultury

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.**

Honorowy patronat
Ministra Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

PATRONAT HONOROWY

Witold Kozłowski
Marszałek Województwa Małopolskiego

MAŁOPOLSKA

PROJEKT ZREALIZOWANO PRZY WSPARCIU FINANSOWYM
WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO

**Pismo
Folkowe**

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

**Sfinansowano przez Narodowy Instytut
Wolności - Centrum Rozwoju
Społeczeństwa Obywatelskiego
ze środków Programu Rozwoju
Organizacji Obywatelskich
na lata 2018 - 2030**

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018–2030

PROO

“Dziedzictwo zapisane lokalnie”

Targi Książki Katalog

Kraków – Myślenice 2020

Narodowy
Instytut
Dziedzictwa

EUROPEJSKIE
DNI
DZIEDZICTWA
10-13.10-20.10

arts FUNDACJA
SZUKAJ, PRZYGODY I PRZYJEMNOŚCI

Szanowni Państwo,

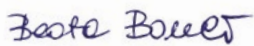
pragniemy serdecznie podziękować za udział w I edycji Małopolskich Targów Książki „Dziedzictwo zapisane lokalnie”, która odbyła się jako jedno z głównych wydarzeń tegorocznej Ogólnopolskiej Inauguracji Europejskich Dni Dziedzictwa realizowanych pod hasłem „Moja Droga”. To pierwsze targi książki zorganizowane w ramach Europejskich Dni Dziedzictwa. Mimo pandemii oraz przede wszystkim wirtualnej formy Targi cieszyły się bardzo dużą popularnością, a ich zasięg wykraczał poza granice województwa małopolskiego. Tym bardziej jest nam niezmiernie miło poinformować Państwa, że planujemy kolejną edycję. Mamy nadzieję, że w przyszłym roku spotkamy się już nie tylko wirtualnie, a wydarzenie odbędzie się w poszerzonej, być może ogólnopolskiej formule.

Bartosz Skaldawski

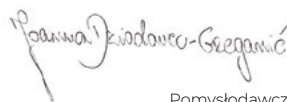
Dyrektor
Narodowego Instytutu Dziedzictwa

Beata Bauer

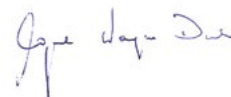
Kierownik Działu Kształcenia o Dziedzictwie
Narodowego Instytutu Dziedzictwa

Dr Joanna Dziadowiec-Greganić

Pomysłodawczyni i organizatorki Targów,
Fundacja ARTS

Agnieszka Wargowska-Dudek

Koordynatorem ogólnopolskim Europejskich Dni Dziedzictwa jest Narodowy Instytut Dziedzictwa. Pomysłodawcą i organizatorem Targów jest Fundacja Arts. Tegoroczna Inauguracja została zorganizowana przez Fundację Horyzont360 wraz z Małopolskim Centrum Kultury SOKÓŁ, Fundacją ARTS, Narodowym Instytutem Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego oraz Gminą Gródek nad Dunajcem. Partnerami wydarzenia byli: Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego, Działalność Lokalnie, Gminny Ośrodek Kultury Gródek nad Dunajcem oraz Kultura w kwarantannie.

Patronaty honorowe:

Prezydent RP, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Marszałek Województwa Małopolskiego, Polskie Towarzystwo Ludoznawcze

Patronaty medialne:

KulturaLudowa.pl, Pismo Folkowe, TVP Kraków, Myślenice Itv Telewizja Internetowa – Region Południe, SEDNO, Myślenicka24.pl, Sądeczanin, Dobry Tygodnik Sądecki

IDEA TARGÓW

Małopolskie Targi Książki "Dziedzictwo zapisane lokalnie" to jedno z głównych wydarzeń 28. Ogólnopolskiej Inauguracji Europejskich Dni Dziedzictwa i jednocześnie pierwsze targi książki realizowane w historii polskiej edycji Europejskich Dni Dziedzictwa.

Pierwsza edycja Targów ze względu na miejsce inauguracji EDD jakim w 2020 roku była miejscowość Sienna w Gminie Gródek nad Dunajcem w Województwie Małopolskim dedykowana została Małopolsce. Celem przedsięwzięcia było przybliżenie szerokiej publiczności najnowszych (opublikowanych w latach 2015-2020) małopolskich pozycji wydawniczych, których tematyką jest szeroko pojęte dziedzictwo widziane z perspektywy lokalnej: dziedzictwo zapisane oddolnie tj. przede wszystkim z inicjatywy i przez przedstawicieli społeczności lokalnych – bezpośrednich depozytariuszy dziedzictwa. Założeniem wydarzenia jest chęć wyjścia poza dyskurs publikacji naukowych lub popularnonaukowych, ale tworzonych w większości przez specjalistów, ekspertów reprezentujących różne dziedziny wiedzy. Wyznając i realizując ideę partycypacyjnych podejść do dziedzictwa, według których wszyscy jesteście depozytariuszami dziedzictwa (dziedzictwo w działaniu) pragnęliśmy zaprezentować publikacje tworzone przez praktyków działających w swoich własnych regionach: regionalistów, lokalnych liderów, przedstawicieli lokalnych instytucji kultury, twórców, dokumentalistów, archiwistów, animatorów, członków lokalnych organizacji i stowarzyszeń, kolekcjonerów, pasjonatów, zwykłych-niezwykłych mieszkańców. Bardzo często są to przedsięwzięcia tworzone własnym sumptem jako działania prawdziwie obywatelskie. Publikacji tych nie można łatwo znaleźć na półkach księgarni a nawet bibliotek, a to one – obok głównego nurtu tzw. literatury fachowej – są wyrazem świadomości i odpowiedzialności mieszkańców za dziedzictwo najbliższe.

Ponadto zależało nam na podkreśleniu bogactwa i różnorodności kulturowej dziedzictwa Małopolski dlatego wśród prezentowanych pozycji książkowych znalazły miejsce również te, które traktują o dziedzictwie wspólnot mniejszościowych (narodowych, etnicznych, religijnych) oraz o dziedzictwie historycznej małopolskiej krainy wykraczającej swym obszarem daleko poza dzisiejsze granice województwa małopolskiego. Publikacje prezentowane na Targach, które przyjęły formę przeglądu a nie rankingu to zarówno książki, monografie, słowniki, albumy, tematyczne katalogi, przewodniki, czasopisma regionalne, roczniki, dzienniki, pamiątkowe kroniki, pamiętniki, tomiki prozy i poezji, zbiory pieśni, wspomnienia, biografie, zbiory reportaży, wyniki badań terenowych, jak i wszelkie inne formy, które łączy jedno: dedykowane są naszym małym ojczyznom i ich mieszkańcom i mieszkańcom. Inicjatorzy, twórcy, autorzy, redaktorzy tych lokalnych skarbów, często pozostających w cieniu tzw. głównego (akademickiego, eksperckiego) nurtu dziedzictwa, to lokalni bohaterowie.

Publikacje prezentowane na Targach, które przyjęły formę przeglądu a nie rankingu to zarówno książki, monografie, słowniki, albumy, tematyczne katalogi, przewodniki, czasopisma regionalne, roczniki, dzienniki, pamiątkowe kroniki, pamiętniki, tomiki prozy i poezji, zbiory pieśni, wspomnienia, biografie, zbiory reportaży, wyniki badań terenowych, jak i wszelkie inne formy, które łączy jedno: dedykowane są naszym małym ojczyznom i ich mieszkańcom i mieszkańcom. Inicjatorzy, twórcy, autorzy, redaktorzy tych lokalnych skarbów, często pozostających w cieniu tzw. głównego (akademickiego, eksperckiego) nurtu dziedzictwa, to lokalni bohaterowie.

Tegoroczna edycja Europejskich Dni Dziedzictwa odbywała się pod hasłem przewodnim MOJA DROGA. Motyw drogi nawiązuje do podróży po polskiej kulturze i historii, ale także ma zachęcać do znalezienia własnej ścieżki w poznawaniu dziedzictwa lokalnego. W związku z powyższym podczas Targów, które przyjęły formę nie tylko prezentacji ale także rozmów o książkach Autorki i Autorzy, Redaktorki i Redaktorzy zapraszając nas do swojego świata podzielili się refleksją dotyczącą tego jaka była ich droga do dziedzictwa zapisanego lokalnie. Ponadto zgodzili się przeczytać odbiorcom Targów specjalnie wybrane fragmenty swoich publikacji.

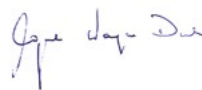
O dziedzictwie blisko nas, mnie, o moim, naszym dziedzictwie, czyli tym, które nas najbardziej dotyczy. Zapraszamy serdecznie do lektury niniejszego katalogu, który stanowi namiastkę materiałów zgromadzonych na wirtualnej odsłonie Targów. www.targidziedzictwozapisanelokalnie.pl/ to miejsce gdzie zapoznacie się Państwo nie tylko z samymi publikacjami ale również z ich Autorkami i Autorami, Redaktorkami i Redaktorami. Każdej publikacji towarzyszy bogaty materiał multimedialny (tekstowy, fotograficzny, audio i wideo, relacje w mediach i inne). Wszystkie materiały zostały przygotowane bezpośrednio we współpracy z samymi Autorkami, Autorami, Redaktorkami i Redaktorami.

Pomysłodawczynie i koordynatorki Małopolskich Targów Książki
„Dziedzictwo zapisane lokalnie”

dr Joanna Dziadowiec-Greganić

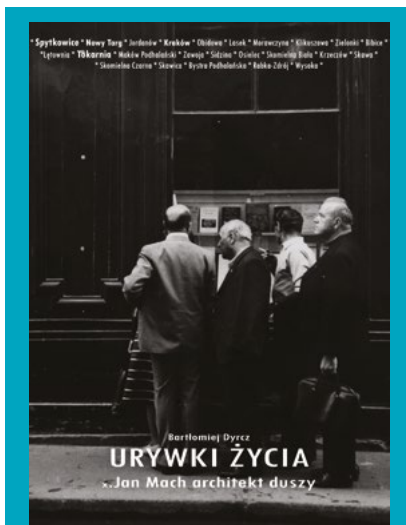

Agnieszka Wargowska-Dudek

Bartłomiej Dyrz

"URYWKI ŻYCIA. x. JAN MACH ARCHITEKT DUSZY"

Żeby zobaczyć kim jesteś, musisz wiedzieć kim byłeś – te słowa często padały z ust wiejskiego proboszcza ks. prałata Jana Macha. Wszystko zaczęło się od starego rękopisu z czasów II wojny światowej datowanego na 1943 rok. Książka poświęcona jest postaci ks. Jana Macha pochodzącego ze Spytkowic na Podhalu. Etnografa, historyka sztuki, miłośnika sztuki ludowej wspominają przyjaciele: architekt Janusz Smólski, Tadeusz Seweryn, Aleksander Kulisiewicz, Krzysztof Kulisiewicz, Wiktor Zin, Tadeusz Chrzanowski, Emil Biela, Jan Koczwar, płk. Stanisław Zajac, Józef Wrona, ks. bp Karol Wojtyła, ks. Stanisław Kowalik, ks. prof. Andrzej Zwoliński, ks. Jan Janusz Kotecki, ks. Paweł Piotr Kubani, Leszek Zduń. Książka zawiera ponad 300 fotografii archiwalnych. Dodatkem do książki jest płyta CD pt. "Modlitwa serca silniejsza od słów".

Wydawca, miejsce i rok wydania:

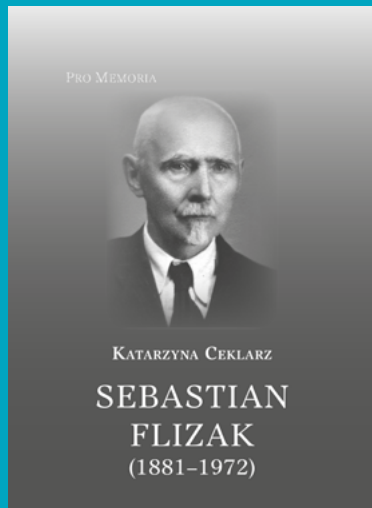
Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Tokarni, Tokarnia 2018

Projekt graficzny: Bartłomiej Dyrz

Dostępność publikacji: publikacja dostępna na zamówienie u Autora

Katarzyna Ceklarz

"SEBASTIAN FLIZAK (1881-1972)"

Sebastian Flizak (1881-1972) – etnograf na tle swojej epoki. Biografia antropologiczna etnografa i ludoznawcy z Mszany Dolnej (powiat limanowski) ujęta została w szerokim kontekście historycznym, społecznym i kulturowym. Książka uwzględnia historię polskiej etnologii i antropologii kulturowej, lokalną historię Górali Zagórzańskich, z których wywodził się Flizak oraz historię środowisk, w ramach których funkcjonował (m.in. ludoznawców, nauczycieli, syberyjskich zesłańców). Podstawę opracowania stanowiły przede wszystkim źródła archiwalne pozyskane w 24 placówkach archiwalnych i muzealnych w Polsce, Rosji, Austrii i na Ukrainie, a także u osób prywatnych. Niezwykle cenne okazały się materiały źródłowe ze zbiorów Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego, Archiwum Narodowego w Krakowie, Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu oraz Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Praca oparta jest również na materiałach z badań terenowych, prowadzonych przez Autorkę w latach 2007-2008 oraz 2014-2017, a także na literaturze naukowej i popularnonaukowej dotyczącej tytułowego zagadnienia. Autorka sięgnęła do opracowań z XIX wieku, okresu międzywojennego, jak również do pozycji współczesnych, opublikowanych po drugiej wojnie światowej.

ciąg dalszy

Omawiana praca zawiera obszerny wstęp oraz cztery rozdziały. We wstępie poruszono zagadnienia teoretyczne dotyczące: biografii antropologicznej jako metody opisu historii antropologii analizowanej przez pryzmat jednostki, przebiegu dokonanych przez Autorkę działań badawczych oraz wyników licznych kwerend a także historii badań etnograficznych i ludoznawczych prowadzonych na polskim Podtatrze i w Beskidach Zachodnich w okresie poprzedzającym działalność Flizaka na tym terenie oraz w czasach jemu współczesnych. Trzy kolejne rozdziały poświęcone zostały na szczegółowe przedstawienie losów Flizaka z uwzględnieniem szerokiego kontekstu historycznego i kulturowego, który mu towarzyszył. Diachroniczny oraz synchroniczny sposób opisu pozwolił omówić młodość oraz rozwój kariery Flizaka, jego działalność na froncie pierwszej wojny światowej oraz podczas syberyjskiej niewoli, działalność naukową i dydaktyczną w okresie międzywojennym, a także udział badacza w tajnym nauczaniu i przebieg jego konspiracyjnych badań terenowych prowadzonych podczas drugiej wojny światowej. Kontynuacją tych rozważań jest analiza powojennej działalności zawodowej i naukowo-badawczej Flizaka w ramach Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego, Polskiej Akademii Umiejętności oraz w Muzeum im. Władysława Orkana w Rabce, a także jego bogatego dorobku naukowego. Istotnym zagadnieniem niniejszego opracowania była też analiza recepcji działalności Flizaka, jego znaczenia dla społeczności lokalnej. Wynikiem tych rozważań było m.in. potwierdzenie założenia o doniosłości pracy ludoznawczej Flizaka dla góralszczyzny, w tym zwłaszcza Górali Zagórzańskich, pozytywnie zweryfikowane w materiałach archiwalnych oraz źródłach wywołanych w badaniach terenowych. Zrealizowano również cel polegający na zrekonstruowaniu biografii Flizaka z szerokim tłem historycznym oraz przywrócenie go nauce polski.

Wydawca: Centralny Ośrodek Turystyki Górskiej PTTK, Kraków 2019

Seria wydawnicza: seria wydawnicza PTTK

Recenzenci: prof. Zofia Budrewicz i prof. Ewa Nowina-Sroczyńska

Projekt graficzny: Roman Zadora

Dostępność publikacji: dostępna w siedzibie wydawcy – COTG PTTK, ul. Jagiellońska 6 w Krakowie

Bartłomiej Dyrz

"STRAŻNIK CZASU. JÓZEF WRONA FOTOGRAF"

"Strażnik czasu. Józef Wrona fotograf" to album fotograficzny, który jest dorobkiem życia znanego i szanowanego artysty ludowego Józefa Wrony. Swoją przygodę z fotografią zaczął już pod koniec lat 60-tych XX wieku. Jego dorobek jest imponujący i liczy ok. 4 tysięcy zdjęć przedstawiających codzienne życie, pracę oraz obrzędy religijne małopolskiej wsi.

Fascynujący świat minionej przeszłości dokumentowanej przez Józefa Wronę od 1968 roku nie pozwala pominąć jego dorobku na tle lokalnego dziedzictwa kulturowego.

Album składa się z wyboru ok. 300 zdjęć z tekstami i opisami w języku polskim i angielskim.

Pozostali Autorzy: Marian Cieślik

Wydawca, miejsce i rok wydania: Grupa Przyjaciół Historii Ziemi Tokarskiej, Tokarnia 2019

Projekt graficzny: Bartłomiej Dyrz, Wojciech Pęcek

Dostępność publikacji: dostępna na zamówienie w Grupie Przyjaciół Historii Ziemi Tokarskiej

Szymon Bafia

"DUDY PODHALAŃSKIE. TAJEMNICZY INSTRUMENT PRZESZŁOŚCI"

DUDY PODHALAŃSKIE

TAJEMNICZY INSTRUMENT PRZESZŁOŚCI

W 2014 roku umiejętność wytwarzania instrumentu i praktyka gry na kozie (dudach podhalańskich) została wpisana na krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego. Autor książki jest zarazem jednym z depozytariuszy tego dziedzictwa. Od momentu wpisu dudy podhalańskie przeżywają prawdziwy renesans. Wzrosło znacząco zainteresowanie tym archaicznym instrumentem zarówno w praktyce gry oraz jego budowy. Choć historia dud podhalańskich jest bardzo długa, pokrętna i zagadkowa do tej pory instrument ten nie doczekał się szerszego opisu w postaci książki czy publikacji.

Publikacja to kompendium wiedzy o dudach podhalańskich. Zawiera dokładny opis instrumentu, jego rodowód oraz informację w jakich okolicznościach grano na dudach podhalańskich a także dlaczego w końcu XIX wieku dudy zaczęły wychodzić z użycia pod Tatrami. Książka zawiera także informacje o dawnych dudziarzach. Opatrzona jest ciekawymi archiwalnymi ilustracjami. Jednym z wątków są także dudy podhalańskie w sztuce. Ponadto publikacja traktuje również o współczesnych losach dud podhalańskich. Dopelnieniem książki jest płyta CD z nagraniami przykładowych utworów wykonywanych na dudach podhalańskich.

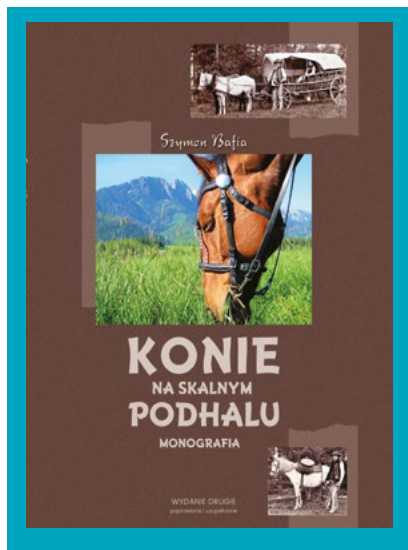
Wydawca, miejsce i rok wydania: Fundacja im. Zofii i Witolda Paryskich, Zakopane 2016

Projekt graficzny: Dariusz Grochal

Dostępność publikacji: dostępna w sprzedaży internetowej w sklepie Tatrzańskiego Parku Narodowego, <https://sklep.tpn.pl/> oraz poprzez Fundację im. Zofii i Witolda Paryskich, <http://www.fundacjaparyskich.pl>

Szymon Bafia

"KONIE NA SKALNYM PODHALU MONOGRAFIA"

Książka opisuje szeroki aspekt chowu i wykorzystania koni pod Tatrami. Można tu znaleźć m.in. informacje dotyczące tego w jaki sposób konie były użytkowane poczynawszy od zwożenia rudy żelaza z Tatr poprzez prace gospodarskie i leśne a skończywszy na transporcie turystów z Krakowa oraz po samym Zakopanem i okolicach. Ciekawą część książki stanowi rozdział poświęcony pojazdom konnym, z których na przestrzeni lat korzystali górale. Dowiadujemy się w nim m.in. o wykształceniu się typowo góralskiego pojazdu jakim jest powóz góralski czy zimowych sań zwanych "kumoterkami". Zawody dwuosobowych zespołów ścigających się na śnieżnym torze w tych charakterystycznych dla regionu Podhala saniach w 2017 roku zostały wpisane na krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego. Fach fiakerski na Podhalu wiąże się także z ukształtowaniem się tak zwanego sprzętu góralskiego, czyli uprzęży charakterystycznej tylko dla tego regionu. Interesujące są także rozdziały dotyczące zawodów hippicznych w Zakopanem oraz historii bandery konnej. Spora część książki poświęcona jest temu jak dawniej wyglądało "fiakrowanie" pod Tatrami oraz jak ten fach wygląda współcześnie. Publikacja opatrzona jest licznymi ilustracjami, w tym fotografiami archiwalnymi i współczesnymi.

Wydawca: Fundacja im. Zofii i Witolda Paryskich, Zakopane 2019

Recenzenci wydawniczy: Mgr inż. arch. Jan Karpiel Bulecka

Projekt graficzny: Beata Kamińska

Dostępność publikacji: punkty sprzedaży Tatrzańskiego Parku Narodowego w Zakopanem oraz w sprzedaży internetowej w sklepie <https://sklep.tpn.pl/> oraz poprzez Fundację im. Zofii i Witolda Paryskich, <http://www.fundacjaparyskich.pl>

Elżbieta Polończyk-Moskal

“ŚWIECE ZGASIŁA WOJNA.

HISTORIA SPOŁECZNOŚCI ŻYDOWSKIEJ W DOBCZYCACH”

Publikacja jest próbą ocalenia od zapomnienia świata, który przeminął. Jej celem jest zachowanie pamięci o społeczności żydowskiej w Dobczycach. Tytuł książki „Świece zgasła wojna” nawiązuje do szabasowych świec. Wraz z nimi zgasło życie żydowskich mieszkańców Dobczyc. Autorka chce aby książka połączyła dawnych sąsiadów, którzy na ogół żyli zgodnie w dobczyckim miasteczku, by uczyla tolerancji poszanowania innych wyznań i kultur.

Odbiorcami projektu są nie tylko mieszkańcy Dobczyc, ale również rozsiani po świecie Żydzi, których przodkowie związani są z tym miastem.

Publikacja składa się z trzech części. W pierwszej z nich przedstawiono historię obecności Żydów na terenie Dobczyc, która według źródeł historycznych sięga początku XVII wieku. Na podstawie dokumentów archiwalnych, publikacji i wspomnień udało się opisać życie społeczności żydowskiej w miasteczku. Czytając kolejne rozdziały dowiadujemy się o miejscach kultu religijnego, edukacji, zajęciach i zawodach Żydów Dobczyckich, organizacjach skupiających młodzież i dorosłych, o udziale Żydów w walkach o niepodległość Polski, o ich relacjach z pozostałymi mieszkańcami miasta.

ciąg dalszy

Następne rozdziały obejmują okres II wojny światowej. Dzięki dokumentom pochodzącym z Archiwum Ringelbluma udało się ukazać życie społeczności żydowskiej w okupowanych Dobczycach. Deportacji dobczyckich Żydów poświęcono osobny rozdział oparty na relacjach mieszkańców Dobczyc – świadków tych wydarzeń oraz wspomnieniach Schmuela Milnera, uciekiniera z pociągu do Bełżca. Kolejny rozdział obejmuje okres od deportacji Żydów do końca II wojny światowej. Omówiono tu losy ukrywających się Żydów, pokazano różne postawy i zachowania wobec Holocaustu.

Druga część książki zawiera wspomnienia dawnych mieszanek Dobczyc Naomi Kluger i Hany Bilu. Dzięki nim otrzymujemy żywy obraz życia społeczności żydowskiej w naszym miasteczku.

W trzeciej części zamieszczono opracowanie dotyczące historii ponad 80 rodzin żydowskich mieszkających w Dobczycach od XIX wieku, oparte na dokumentach metrykalnych, wspomnieniach ocalałych Żydów i ich rodzin oraz mieszkańców. Na końcu znajdują się tabele oraz wkładka z kolorową mapą Dobczyc z 1939 roku, na której zaznaczono miejsca kultu religijnego, zakłady pracy i sklepy należące do Żydów. Publikacja jest wzbogacona fotografiami, które przetrwały w rodzinnych archiwach Żydów-dawnych mieszkańców miasta. Na okładkę wybrano nastrojowe zdjęcie dawnej mieszkanki miasteczka, małej dziewczynki Hani Thaler, wykonane w Dobczycach w szabasowy wieczór.

Publikacja dwujęzyczna: polsko-angielska.

Wydawca: Miejska Biblioteka Publiczna im. Józefy Bergelówny w Dobczycach
Projekt graficzny książki: Adam Ruta

Projekt okładki i kart tytułowych: Ewa Zalewska

Dostępność publikacji: dostępna w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Dobczycach,
w Księgarni "U Eski", Dobczyce, Rynek 11, Księgarni Żydowskiej "Jarden", Kraków, ul. Szeroka 2
oraz w Żydowskim Muzeum Galicja, ul. Dajwór 18

Barbara Caillot i Aleksandra Karkowska "NA GIEWONT SIĘ PATRZY"

Przy piecu się siedziało, światła nie było, ino świeca czy lampa naftowa. Trzeba było przykręcać knot, żeby naftę oszczędzać. Jak zimą była pełnia, to przy księżycu my czytali.

Wzruszające opowieści najstarszych górali ze Skalnego Podhala. Piękne stare fotografie z rodzinnych albumów. Współczesne portrety ostatnich świadków minionej epoki. Autorki zbierają historie zachowane w pamięci. Rozmawiały z ponad 30 mieszkańcami Skalnego Podhala pamiętającymi czasy przedwojenne i okupacji, mieszkającymi do dziś na tej samej ziemi gdzie się urodzili, gdzie tradycje są bardzo silne i przekazywane z dziada pradziada. Najstarsi górale podzielili się z Autorkami wspomnieniami z ich dzieciństwa, tradycjami, dziedzictwem niematerialnym Skalnego Podhala, otworzyli przed nimi swoje domy i serca. Wspominali, jak wyglądał tamten, jakże inny świat.

Wydawca: Oficyna Wydawnicza Oryginały, Warszawa 2016

Redakcja: Agnieszka Kurpisz

Korekta gwarowa: Stanisława Trebunia-Staszek

Projekt graficzny: Katarzyna Brzostowska, Barbara Caillot, Aleksandra Karkowska

Dostępność publikacji: w sklepie tpn.pl, bonito.pl, motyleksiaskowe.pl a także poprzez stronę Oficyny Wydawniczej Oryginały: <https://oficynawydawniczaoryginały.wordpress.com/>

Barbara Caillot i Aleksandra Karkowska

"ZESZYT TATRZAŃSKI. MY TRADYCJI NIE GUBIMY!"

Autorki zbierają historie zachowane w pamięci, świadectwa minionej epoki. Rozmawiają z najstarszymi, opowieści uzupełniają zdjęciami z szuflad swoich rozmówców. Następnie przekazują je kolejnym pokoleniom w postaci zapisanej. Po napisaniu książki „Banany z cukru pudru” dotyczącej warszawskiej Sadyby i wydaniu zeszytu edukacyjnego „Babcu, dziadku, proszę opowiedz mi...”, autorki spędziły długie miesiące na Podhalu, rozmawiając z najstarszymi mieszkańcami, tak powstała książka „Na Giewont się patrzy”. Na jej podstawie autorki stworzyły kolejny zeszyt edukacyjny „Zeszyt Tatrzański”.

Wypełniając ten zeszyt, zdziwisz się, wrzuszysz, zaśmiejesz, czasem zadziwisz. Przekonasz się, że korzenie góralskich tradycji są wyjątkowo silne. Góry stoją, jak stały, rycerz Giewont nadal śpi i choć czasy się zmieniły, to stare zwyczaje są tu wciąż bardzo żywe. Jak mówią górale: „My tradycji nie gubimy”. Odkryjmy razem tajemnice Podhala!

Wydawca, miejsce i rok wydania: Oficyna Wydawnicza Oryginały, Warszawa 2017
Konsultacja merytoryczna: Beata Bańka, Małgorzata Karpiel-Bzdyk, Stanisława Trebunia-Staszek,

Maria Zych-Ptoś, Zbigniew Ładygin

Projekt graficzny: Katarzyna Brzostowska, Barbara Caillot, Aleksandra Karkowska

Dostępność publikacji: w sklep.tpn.pl, bonito.pl, motyleksiążkowe.pl a także poprzez stronę Oficyny Wydawniczej Oryginały: <https://oficynawydawniczaoryginały.wordpress.com/>

Piotr Biliński i Paweł Plichta (oprac.) "DZIENNIK 1918-1921 CZ. I"

Podstawą wydania fragmentów „Dziennika” są rękopisy Władysława Konopczyńskiego, przechowywane w prywatnym archiwum rodziny Konopczyńskich w Warszawie, udostępnione w 1999 roku. Składa się na nie 167 zeszytów pochodzących z lat 1895-1952, obejmujących łącznie około siedmiu tysięcy stron zapisanych drobnym maczkiem. Do opublikowania wybrano materiał zawarty w piętnastu zeszytach, które zawierają wpisy dokonywane od 1 stycznia 1918 roku do 31 grudnia 1921 roku: w okresie przełomu związanego z odzyskaniem przez Polskę niepodległości. Czas ten był również istotny dla działalności politycznej i naukowej autora. Wielką wartość poznawczą z perspektywy badań nad historią polityczną posiadają fragmenty dotyczące konferencji pokojowej w Paryżu, której uczestnikiem był uczony. Duży potencjał badawczy z perspektywy studiów nad kulturą epoki mają też zapiski Konopczyńskiego, aktywnego w polskim i europejskim życiu naukowym, oraz informacje i spostrzeżenia o życiu kulturalnym przedstawicieli inteligencji II Rzeczypospolitej w kraju i zagranicą. Spora część zapisów w dzienniku poświęcona została właśnie tym kwestiom. Pozostałe fragmenty tekstu, dotyczące przypadków i zmartwień życia powszedniego, w tym przede wszystkim gospodarskich kłopotów w podojcowskim majątku ziemskim Młynik, dają wgląd w codzienność pierwszych lat odrodzonego państwa. Sam autor po z górą dwudziestu latach w innej części swojego „Dziennika” zapisał: *Mój dziennik z lat 1919-[19]20 świadczy o niezłym wówczas temperamencie i o wielkiej przedsiębiorczości. Etyści, inteligencja, elcie, stronnictwo, Uniwersytet, Akademia, Tow[arzystwo] Historyczne. Mój ty Boże. Człek szedł w górę dużymi krokami. Do spraw historycznych naszego środowiska nieże to źródło.*

[ciąg dalszy](#)

Piotr Biliński i Paweł Plichta (oprac.)

„DZIENNIK 1918-1921 CZ. II”

„Dziennik” Władysława Konopczyńskiego (1880-1952) to znakomite źródło dla wszystkich, którzy zainteresowani są kulisami wielkich wydarzeń historycznych i politycznych. Dzieło przeznaczone jest jednak również dla tych, którzy – ceniąc dziedzictwo kulturowe – zastanawiają się, jak wyglądało ono in statu nascendi. Ta perspektywa przełomu XIX i XX wieku dostępna jest dzięki wieloletniemu trudowi autora w zapisywaniu dzień po dniu informacji, komentarzy, zdarzeń o różnym znaczeniu i skali.

Mamy zatem z jednej strony relacje członka polskiej delegacji na konferencję pokojową w Paryżu, zapiski na marginesie prowadzonych badań uczonego poliglota, opisy relacji panujących w środowisku naukowym, zwłaszcza historyków polskich, źródło kształtowania powojennych zwyczajów Uniwersytetu Jagiellońskiego. Z drugiej zaś czytelnik obcuje z opisami dziedzictwa widzianego w perspektywie lokalnej – małopolskiej, krakowskiej. Duża część opisów dotyczy bowiem stosunków rodzinnych i międzyludzkich, gospodarowania w dwóch podkrakowskich majątkach rodzinnych Młynik i Książniczki.

Wielowymiarowa działalność autora daje wgląd w życie konkretnej rodziny ziemiańskiej, jej dzieje, tradycje i zwyczaje. Poprzez koligacje znajdujemy w niej wiele znanych i znamienitych postaci, które współcześnie określa się jako autorów i konstruktorów tego, co nazywane jest dziedzictwem kulturowym. Również te osoby w perspektywie narodu czy jedynie wspólnot lokalnych Małopolski, Krakowa, czy innych miejscowości Olkusza, Ojcowa, traktowane są jako pomnikowe. Do wydawnictwa dołączona jest dawna mapa Krakowa, dawna mapa okolic Krakowa oraz tablica genealogiczna rodziny Władysława Konopczyńskiego.

Autor: Władysław Konopczyński

Wstęp: Piotr Biliński

Opracowanie: Piotr Biliński, Paweł Plichta

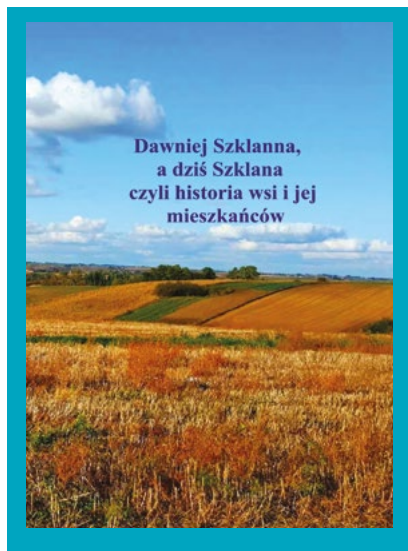
Wydawca, miejsce i rok wydania: Muzeum Historii Polski,

Ośrodek Myśli Politycznej, Warszawa-Kraków 2016

Dostępność publikacji: w bibliotekach, w księgarniach, m.in.: <http://muzhp.pl>; <http://www.omp.org.pl>

Regina Musiał, Aneta Szymczyk, Małgorzata Świadczyńska, Jadwiga Konopka

“DAWNIEJ SZKLANNA A DZIŚ SZKLANA, CZYLI HISTORIA WSI I JEJ MIESZKAŃCÓW”

“Dawniej Szklanna a dziś Szklana, czyli historia wsi i jej mieszkańców” to kronika fotograficzna wsi Szklana. Publikacja podzielona została na trzy rozdziały i opisuje 120 lat historii tej małej podkrakowskiej miejscowości oraz jej mieszkańców. Na podstawie starych fotografii obrazowano życie na wsi trzech pokoleń mieszkańców, najważniejsze wydarzenia z ich życia, ciężką pracę na roli, świętowanie różnych uroczystości, domowe obchody, lokalnych bohaterów, którzy zapisali się na kartach historii naszej ojczyzny oraz początki wspólnych działań na rzecz lokalnej społeczności.

To unikatowe opracowanie oparte jest na wspomnieniach najstarszych mieszkańców miejscowości, a kończy się przedstawieniem dorobku współczesnego pokolenia.

Autorzy: Regina Musiał, Aneta Szymczyk, Małgorzata Świadczyńska, Jadwiga Konopka
(Koło Gospodyń Wiejskich Szklana)

Wydawca, miejsce i rok wydania: Happix, Kraków 2019

Projekt graficzny: Regina Musiał

Dostępność publikacji: dodruk na zamówienie,

kontakt: <https://www.mojawies.pl/kolo/kolo-gospodyn-wiejskich-szklana/11249>

Renata Banowska (praca zbiorowa)

"... SWEGO NIE ZNACIE"

Publikacja jest zbiorem tekstów opartych na wspomnieniach mieszkańców i są to ich własne odczucia na temat rzeczywistych faktów z historii miejscowości Kornatka. Stanowi zbiór bezcennych wspomnień, historii, a nawet przyśpiewek. Przez trzy miesiące grupa mieszkańców Kornatki poprzez cykliczne spotkania i zajęcia starała się gromadzić materiały i zdjęcia do wydania niniejszej publikacji.

W książce znalazły się ponadto również najlepsze teksty mieszkańców –prace nagrodzone w konkursie o tym samym tytule "Swego nie znacie" mającym na celu propagowanie twórczości literackiej mieszkańców Kornatki oraz promocję miejscowości. W konkursie wzięli udział zarówno dorośli, jak i dzieci, a prace oceniane były w dwóch kategoriach literackich (proza i wiersz). Stowarzyszenie „Gościniec” od 2008 roku swoją działalnością integruje mieszkańców, kultywuje tradycję ludową i lokalne zwyczaje chroniąc je od zapomnienia.

Publikacja została przygotowana z okazji Jubileuszu 100-lecia Odzyskania przez Polskę Niepodległości oraz w dziesiątą rocznicę działalności Stowarzyszenia Społeczno-Kulturalnego "Gościniec" w Kornatce, w ramach projektu „... swego nie znacie” dofinansowanego ze środków programu „Działaj Lokalnie” Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności realizowanego przez Akademię Rozwoju Filantropii w Polsce, Ośrodek Działaj Lokalnie Fundacji Sztuki, Przygody i Przyjemności ARTS w Myślenicach oraz Gminę Dobczyce.

Wydawca, miejsce i rok wydania: Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne "Gościniec" w Kornatce, Kornatka 2018

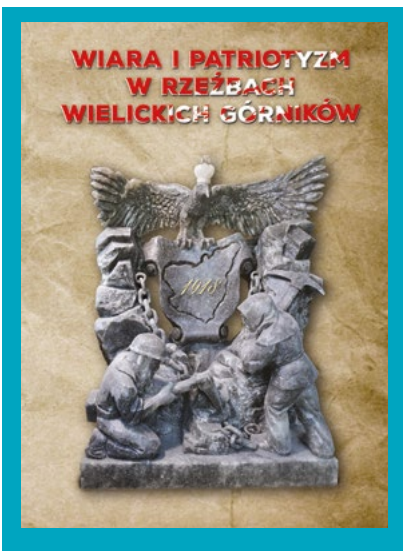
Autorzy opracowań: Janina Nosal, Maria Skiba, Maria Dudzik, Teresa Dyrzc, Małgorzata Sitarz, Renata Banowska, Jolanta Ziemba, Barbara Karcz, Joanna Murzyn, Jan Bartnik, Antoni Marek Dyrzc, Adam Piwowarczyk, Mateusz Murzyn

Projekt graficzny: Renata Banowska

Dostępność publikacji: Publikacja dostępna jest obecnie u członków Stowarzyszenia

Agnieszka Wolańska

“WIARA I PATRIOTYZM W RZEźBACH WIELICKICH GóRNIKÓW”

Publikacja została wydana w 100. rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości, 40. rocznicę rozpoczęcia pontyfikatu Jana Pawła II oraz z okazji 40-lecia wpisania Kopalni Soli “Wieliczka” na listę światowego dziedzictwa UNESCO. Książka powstała na podstawie pracy dyplomowej Agnieszki Wolańskiej pt. “Rzeźbiarstwo w soli – między sztuką ludową a profesjonalną (na przykładzie solnych rzeźb z wielickiej Kopalni Soli)”, napisanej pod kierunkiem dra Dominika Ziarkowskiego w Akademii Dziedzictwa Międzynarodowego Centrum Kultury w Krakowie w 2018 roku.

Temat rzeźbiarstwa soli jest bliski Autorce od ponad 25 lat w związku z pracą w Muzeum Żup Krakowskich oraz Kopalni Soli “Wieliczka”, w czasie której zrealizowała liczne projekty popularyzujące tradycję wielickich górników-rzeźbiarzy. Zajmowała się również inwentaryzacją i katalogowaniem solnych artefaktów.

W książce omówiono kilka obszarów spraw związanych z rzeźbiarstwem w soli. Zarysowany został historyczny rozwój rzeźbiarstwa solnego ze wskazaniem ośrodków, w których znaleźć można solne rzeźby. Zasadnicza część publikacji dotyczy wielickiej kopalni soli i jej górników-rzeźbiarzy. Ich dorobek wart był przeanalizowania i opisanie a tym samym utrwalenia ich lokalnego dziedzictwa. Celem dalszych prac, które zainicjowała autorka, mogłoby być wpisanie rzeźbiarstwa w soli na światową listę reprezentatywną niematerialnego dziedzictwa kulturowego UNESCO.

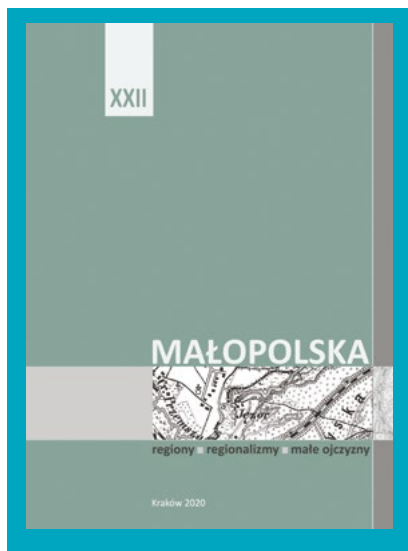
Wydawca, miejsce i rok wydania: Kopalnia Soli “Wieliczka” Trasa Turystyczna, Kraków 2018

Projekt graficzny: nbimedia

Recenzenci: prof. dr hab. Piotr Krasny

Dostępność publikacji: Książka jest dostępna w bibliotekach oraz w sprzedaży w punktach handlowych Kopalni Soli w Wieliczce, <https://www.kopalnia.pl/>

Zdzisław Noga, Grzegorz Nieć (red. nacz.); Mateusz Wyżga (red.) – t. 21 (2019) „MAŁOPOLSKA. REGIONY – REGIONALIZMY – MAŁE OJCZYZNY”

Wydawnictwo powstało w 1999 roku z inicjatywy ks. Władysława Pilarczyka, zasłużonego regionalisty, społecznika – animatora małopolskiego ruchu regionalnego. Z założenia publikacja miała służyć jako platforma wymiany myśli i działań społeczników, regionalistów, miłośników „małych ojczyzn”. Miała być inspiracją i miejscem integracji pasjonatów, badaczy, lokalnych patriotów. Od 2001 roku Redakcja rocznika ma swoją siedzibę w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Krakowie. Z Redakcją współpracują przedstawiciele środowiska akademickiego Krakowa i Małopolski, a także małopolscy regionaliści, działacze regionalnych i lokalnych towarzystw kultury, społeczni animatorzy kultury, lokalni badacze, lokalne grupy działania, pracownicy samorządowych instytucji kultury, samorządowcy, liderzy społecznego ruchu kulturalnego, dziennikarze, nauczyciele, bibliotekarze, muzealnicy, studenci, pasjonaci. Do nich także to pismo jest adresowane.

Pismo nawiązuje do tradycji prasy i wydawnictw regionalistycznych sięgającej XIX wieku. Jest to jedyne na terenie województwa małopolskiego wydawnictwo ciągle o charakterze popularnonaukowym, szeroko prezentujące zagadnienia regionalizmu w kontekście historycznym, ideowym, społeczno-kulturowym.

Publikacja ma zasięg ponadregionalny – obejmuje obszar historycznej Małopolski, czyli obecnych województw: małopolskiego, częściowo śląskiego, świętokrzyskiego, podkarpackiego.

Rocznik do t. 21 zawierał działy:

„Problemy – sprawy – ludzie” – tematy najbardziej ogólne i rozbudowane, o historii miejsc, zdarzeń i sylwetek znanych w regionie;
„Instytucje” – o działalności różnych organizacji i ich inicjatywach;
„Archiwum myśli regionalistycznej” – teksty teoretyków ruchu regionalistycznego;
„Materiały – świadectwa – dokumenty” – nieznane karty z historii regionu;
„Edukacja regionalna” – ciekawe i niebanalne formy edukacji regionalnej;
„Materiały do słownika bibliograficznego Małopolski” – biogramy osób zasłużonych dla ruchu regionalistycznego;
„Recenzje – noty bibliograficzne” – recenzje nowości wydawniczych, teatralnych i innych wydarzeń;
„Sprawozdania – kronika” – sprawozdania z działalności instytucji, imprez oraz przegląd nowości regionalnych w
Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Krakowie.

W tomie 22 rocznika działy ograniczono do 4 działów:

- „Rozprawy – artykuły”;
- Materiały, w nim „Z archiwum myśli regionalistycznej”;
- Z bibliografii małopolskiej;
- Sprawozdania – Kronika”.

Wydawca, miejsce i rok wydania: Małopolski Związek Regionalnych Towarzystw Kultury
oraz Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krakowie, Kraków 2020

Projekt graficzny: Agnieszka Rajda

Dostępność publikacji: publikacja jest dostępna w formacie PDF na stronie rocznika
<http://www.malopolska.org/roczniki.html>, sprzedaż prowadzi Wojewódzka Biblioteka Publiczna w
Krakowie, ul. Rajska 1, 30-124 Kraków, pokój 125, <https://www.rajska.info/>

Piotr Kulig, Monika Kurzeja, Wanda Łomnicka-Dulak, Dariusz Rzeźnik (red.)
**“ŹRÓDŁA PIEŚNI. GÓRALE NADPOPRADZCY.
PIEŚNI ŚPIEWANE W XIX I XX WIEKU W PIWNICZNEJ I OKOLICACH”**

“Źródła pieśni” to około 400 pieśni i przyśpiewek ludowych z terenów zamieszkiwanego przez górali nadpopradzkich (od Wierchomla po Rytro). Publikacja zawiera również nieliczne przykłady pieśni grup sąsiadujących Łemków i Spiszaków (na Słowacji). Pieśni pogrupowano na obrzędowe, powszechne, przyśpiewki i pieśni do tańców. W aneksie znalazły się pieśni nabożne, utwory instrumentalne oraz teksty pieśni przyśpiewek, mały słowniczek gwarowy i wkładka fotograficzna z poczem muzyk (kapel) i śpiewaków.

Folklor muzyczny górali nadpopradzkich to dziedzictwo im najbliższe, które należałoby koniecznie zapisać – istniał bowiem w pamięci ludzkiej i wielu rozproszonych źródłach. Dzięki oddolnej inicjatywie członków Stowarzyszenie Górali Nadpopradzkich zostały na trwałe zapisane istotne elementy tego folkloru, także te zebrane w czasie wywiadów z najstarszymi mieszkańcami Nadpopradzia oraz podczas kwerend w muzeach i bibliotekach. Bardzo ważne były też materiały pozyskane od wcześniejszych zbieraczy.

Zbiór i opracowanie zostało dokonane przede wszystkim przez osoby na co dzień obcujące z tymi utworami poprzez ich wykonawstwo – tak w zespole jak i w domach. Wyboru i zapisu spośród całego zebranego materiału dokonano przy pomocy ekspertów etnomuzykologów. W przypadku tej pozycji kluczowe były konsultacje Aleksandry Szurmiak Boguckiej.

Wydawca, miejsce i rok wydania: Stowarzyszenie Górali Nadpopradzkich, Nowy Sącz 2016

Projekt graficzny: Karolina Łomnicka

Dostępność publikacji: publikacja jest dostępna w siedzibie Stowarzyszenia Górali Nadpopradzkich w Piwnicznej – Rynek 11

Piotr Kulig, Monika Kurzeja, Wanda Łomnicka-Dulak, Dariusz Rzeźnik (red.)

“POPRADOWA NUTA. GÓRALE NADPOPRADZCY. PIEŚNI ŚPIEWANE W XIX I XX WIEKU”

“Popradowa nuta” to kolejne po „Źródłach pieśni” około 400 pieśni i przyśpiewek ludowych z terenu zamieszkiwanego przez górali nadpopradzkich a także sąsiednie grupy Łemków (Wierchomla) i Słowaków (teren przygraniczny) – te jedynie w przykładowych pieśniach. Pieśni zapisano po dokonaniu transkrypcji gwarowej a niektóre też nutowej w podziale śpiewki z nutami i bez nut.

Folklor muzyczny górali nadpopradzkich to dziedzictwo najbliższe, widziane z perspektywy lokalnej. W śpiewniku “Źródła pieśni” zapisano jego archaiczną część. Koniecznym było zebranie i zapisanie tego co nadal istniało w ludzkiej pamięci i w wielu rozproszonych źródłach. Dzięki kolejnej inicjatywie członków Stowarzyszenia Górali Nadpopradzkich uczyniono to na trwałe – w formie książkowej. Obecnie w tomie “Popradowa nuta” dodatkowo umieszczono zapisy niektórych obrzędów i zwyczajów górali nadpopradzkich w XX wieku (część w formie widowisk prezentowanych przez Regionalny Zespół “Dolina Popradu”). Zaprezentowano też sylwetki badaczy i zbieraczy pozostałości folkloru muzycznego. Całość ilustrowana rysunkami oraz wkładką zdjęciową.

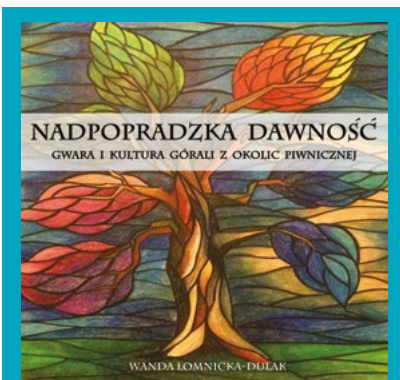
Wydawca, miejsce i rok wydania: Stowarzyszenie Górali Nadpopradzkich, Nowy Sącz 2018

Projekt graficzny: D. Izworska

Dostępność publikacji: publikacja jest dostępna w siedzibie Stowarzyszenia Górali Nadpopradzkich w Piwnicznej-Zdroju, Rynek 11

Wanda Łomnicka-Dulak

“NADPOPRAZKA DAWNOŚĆ. GWARA I KULTURA GÓRALI Z OKOLIC PIWNICZNEJ”

Publikacja to efekt inicjatywy oddolnej i dziedzictwo gwarowe widziane z tej perspektywy. Jest efektem wieloletniej pracy badawczej Autorki ale i innych zbieraczy, w szczególności Eugeniusza Lebdowicza i Krystyny Dulak-Kulej. Publikacja na 383 stronach zawiera około 7500 haseł, ich objaśnień i w większości przykładów ich stosowania. Składa się z artykułu prof. Józefa Kąsia, wstępu autorskiego, właściwego słownika, dodatku i wkładki zdjęciowej – prezentującej elementy stroju, niektóre widowiska zespołu “Dolina Popradu” oraz przedmioty użytku codziennego czarnych górali (nadpopradzkich). W dodatku zawarte są słowa ilustrujące poszczególne sfery góralskiego życia, mały słownik wyrazów związanych z Godniami Świętami, mały słownik synonimów, celne i humorystyczne określenia bab, chłopów i chorości (autorstwa Krystyny Dulak-Kulej). Są też opisy obrzędowości dorocznej i rodzinnej, krótki opis wierzeń, a nawet nazw miejscowych oraz zdjęcia archiwalne. Opisy haseł wzbogaciły cytaty z książki M. Lebdowiczowej “Skarby w Kicarzy”.

Bogactwo źródeł nadpopradzkiej gwary i praca wielu ludzi pozwoliła nadpopradzką dawność ponieść w świat wartkim strumieniem. Publikację wydano w ramach II edycji Budżetu Obywatelskiego Województwa Małopolskiego. Projekt realizowany przez Stowarzyszenie Górali Nadpopradzkich w Piwnicznej-Zdroju pod nazwą Nadpopradzka Szkoła Dawności Od przedszkola do seniora.

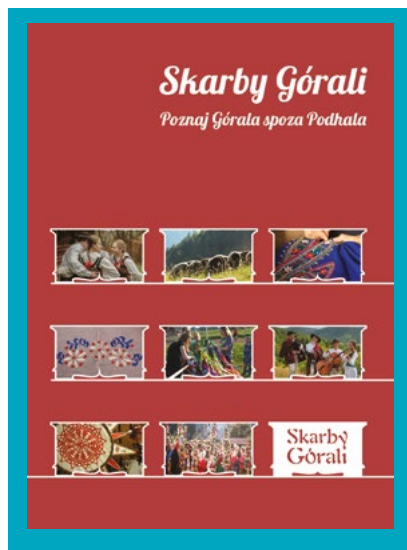
Wydawca, miejsce i rok wydania: Małopolskie Centrum Kultury SOKÓŁ w Nowym Sączu, Nowy Sącz 2018

Projekt graficzny: Dajana Maślanka i Karolina Łomnicka

Dostępność publikacji: publikacja dostępna w siedzibie Stowarzyszenia Górali Nadpopradzkich w Piwnicznej – Rynek 11, ponadto dystrybucję wydawnictwa prowadzi Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Piwnicznej-Zdroju, Rynek 11, 33-350 Piwniczna-Zdrój oraz autorka Wanda Łomnicka-Dulak

Anna Jarzębska (red.)

„SKARBY GÓRALI. POZNAJ GÓRALA SPOZA PODHALA”

Publikacja powstała jako wynik projektu „Odkrywanie skarbów dziedzictwa południowej Małopolski”, sfinansowanego z Funduszy Europejskich, którego celem było dokumentowanie niematerialnego dziedzictwa kulturowego 8 grup etnograficznych górali spoza Podhala. Książka składa się z ośmiu rozdziałów. Każdy z nich poświęcony jest jednej grupie: Góralom Białym, Nadpopradzkim, Spiskim, Pienińskim, Babiogórskim, Orawskim, a także Zagórzanom i Kliszczakom. W środku znajduje się mapa przedstawiająca umowne rejony ich zamieszkiwania. Na początku każdego rozdziału znajduje się krótka charakterystyka każdej grupy. Główną treścią książki są wywiady, reportaże literackie i fotoreportaże przygotowane w większości przez miejscową młodzież, prezentujące najbardziej charakterystyczne dla danego rejonu tradycje, postacie, rzemiosło, sztukę czy też obrzędy. To najciekawsze spośród blisko 160 prac młodzieży powstałych w wyniku warsztatów dziennikarskich i fotograficzno-filmowych, zrealizowanych w latach 2017-2019. Nie jest to z pewnością zbiór kompletny, nie ma on też charakteru naukowego. To raczej opowieść, którą chcemy zainspirować do dalszego odkrywania tych jakże wyjątkowych zakątków Małopolski. Odkrywać je można na wiele sposobów. Zachęcamy również do wyjazdu w teren i poznawania z bliska ciekawych miejsc i ludzi poprzez Questy – Wyprawy Odkrywców: kilkadziesiąt edukacyjnych gier terenowych z zagadkami i skarbem na końcu, z których można bezpłatnie skorzystać w dowolnej chwili – wystarczy ulotka questu lub smartfon z aplikacją mobilną Skarby Górali, dostępną dla systemu Android i iOS. Więcej informacji – zarówno wiele dodatkowych tekstów i zdjęć, ulotki questów do pobrania, jak również wyniki badań etnograficznych prowadzonych w regionie oraz pozostałe zebrane w ramach projektu materiały i więcej informacji o całej inicjatywie znaleźć można na portalu www.skarbygorali.pl.

Publikacja ma charakter zbiorowy

Wydawca, miejsce i rok wydania: Fundacja Mapa Pasji, Kraków 2020

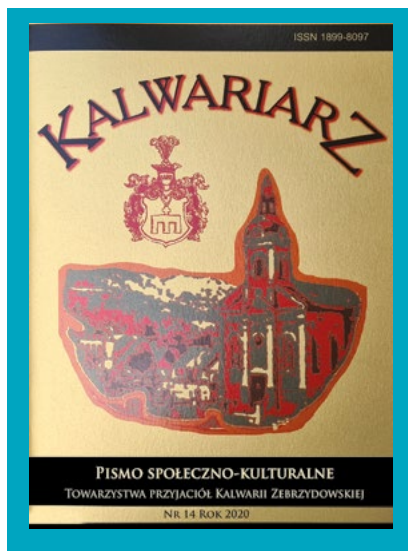
Projekt graficzny: Mariusz Front, Beata Sochacka

Dostępność publikacji: w biurze Fundacji Mapa Pasji (Kraków, ul. Stańczyka 12/4) oraz u partnerów.

Ponadto, publikacja jest dostępna w formie elektronicznej (pdf) do pobrania na stronie Fundacji:

<http://www.mapapasji.pl/publikacje> oraz na portalu www.skarbygorali.pl

Stanisław Chyczyński, Krystyna Duda, Stanisław Sypniewski (red.) "KALWARIARZ"

Spółeczno-kulturalne Czasopismo "Kalwariarz" zostało wykoncypowane przez Stanisława Sypniewskiego, długoletniego prezesa Towarzystwa Przyjaciół Kalwarii Zebrzydowskiej, jako coroczny informator wydawany pod egidą tegoż Stowarzyszenia. Prapremierowy numer ukazał się w 2007 roku i tematycznie był związany z 390-leciem Kalwarii Zebrzydowskiej. Tytuł informatora został zaczerpnięty z wypowiedzi kard. Karola Wojtyły. Celem wydawnictwa jest utrwalanie szeroko pojętego dziedzictwa lokalnego (tzn. w aspektach: historycznym, artystycznym, personalnym etc.) oraz zachowanie dorobku kulturowego społeczności lokalnej dla przyszłych pokoleń. "Kalwariarz" jest zatem przykładem oddolnej inicjatywy mieszkańców – członków TPKZ. Numer 13/2019 zawiera pełny repertuar typowego wcielenia czasopisma. Składają się nań: teksty o charakterze sprawozdawczo-kronikarskim (np. zadania zrealizowane przez TPKZ w ubiegłym roku, repertuar XXIV festiwalu muzycznego w sanktuarium kalwaryjskim), materiały historyczno-wspomnieniowe (impresje związane z I pielgrzymką Papieża Jana Pawła II do ojczyzny, 12 odcinek kalendarium Kalwarii Zebrzydowskiej, przypomnienie postaci nieżyjącego działacza lokalnego – E. Jamroza), a także prezentacja twórczości poetyckiej członków TPKZ.

Wydawca, miejsce i rok wydania: Towarzystwo Przyjaciół Kalwarii Zebrzydowskiej,
Kalwaria Zebrzydowska 2019

Projekt graficzny: Maciej Malec, Janusz Jagło

Dostępność publikacji: Publikacja jest dostępna medialnie na stronie Urzędu Miasta Kalwarii,
tradycyjnie w Bibliotekach, Szkołach Gminy
oraz w lokalu Towarzystwa Przyjaciół Kalwarii Zebrzydowskiej

Bożena Mściwujewska-Kruk (red.)

MUSZYNA W PROZIE I POEZJI „ALMANACH MUSZYNY”

Wydawnictwo stanowi ukoronowanie wydawanej od roku 1991 serii roczników „Almanach Muszyny”. Zamieszczane w poprzednich rocznikach informacje o Autorach, wspominających w swej twórczości Muszynę, skłoniły do opracowania tej swego rodzaju pierwszej antologii prozy i poezji muszyńskiej. Publikacja zawiera biogramy kilkudziesięciu Autorów oraz wiersze i fragmenty prozy, dotyczące Muszyny. Wśród cytowanych osób znaleźli się cenieni literaci, a także ludzie piszący z potrzeby serca. Wydawnictwo zostało uzupełnione skanami starych pocztówek oraz rysunkami dzieci z muszyńskich szkół.

W almanachowej antologii znajdą Państwo zarówno utwory poetyckie i cytaty z prozy znanych i popularnych pisarzy, jak i teksty amatorów, tworzone z miłości, sympatii i przywiązania do miejsca i żyjących w nim ludzi. Przy wyborze kierowano się podobnymi pobudkami, stawiając wysoko walory literackie proponowanych dzieł, ale biorąc pod uwagę także emocje twórców, ukazujących piękno krajobrazu, architektury i wątki ludzkich losów. W tytule niniejszej antologii jest poezja i proza. Przyjęto, że znajdują się tu również fragmenty dzieł twórców spoza grona literatów, którzy w XIX wieku i u progu wieku XX publikowali dzieła popularnonaukowe, naukowe (z zakresu kartografii, geografii, medycyny, balneologii, etnografii), a także przewodniki, często o literackim zacięciu. Uwzględniono zatem Bogusza Stęczyńskiego, Szczęsnego Morawskiego, Bolesława Skórczewskiego, Józefa Łepkowskiego, Wincentego Pola, Mieczysława Orłowicza i innych, którzy w różnych dziedzinach wiedzy mieli wiele do powiedzenia. Ich sposób pisania odbiegał czasem od poziomu literackiego, niemniej to dzięki nim wzrastało zainteresowanie Muszyną, jawiącą się jako oaza spokoju pomiędzy kwitnącymi uzdrowiskami.

Wydawca, miejsce i rok wydania: Stowarzyszenie Przyjaciół Almanachu Muszyny, Muszyna 2019

Recenzenci wydawniczy: Prof. dr hab. Bolesław Faron

Projekt graficzny: Grzegorz Izydorek

Dostępność publikacji: publikacja jest dostępna do nabycia w siedzibie redakcji przy ul. J. Piłsudskiego 56, 33-370 Muszyna, za wpłatą „co łaska” na Fundusz Stypendialny Almanachu Muszyny (odbiór osobisty lub wysyłka), www.almanachmuszyny.pl

Iwona Zawidzka

"PRZEWODNIK PO CMENTARZU ŻYDOWSKIM W BOCHNI"

Iwona Zawidzka

Przewodnik po cmentarzu żydowskim w Bochni

Bochnia 2018

Cmentarz bocheński, jako przetrwały zapis o nieistniejącej już w mieście społeczności żydowskiej, od lat 80. XX wieku jest obiektem zainteresowania Autorki, w ramach jej pracy w Muzeum im. Stanisława Fischera w Bochni – wydawcy niniejszej publikacji. Autorka prowadzi też badania archiwalne nad historią miejscowych Żydów.

Przewodnik podaje historię cmentarza oraz informacje o około 300 osobach na nim pochowanych. Omówiona została symbolika nagrobna, wygląd nagrobków oraz epitafia. Książka posiada też wykaz wszystkich osób, których nagrobki zachowały się na cmentarzu. Jest ilustrowana zarówno zdjęciami pomników, jak i fotografiami pokazującymi miasto sprzed okupacji niemieckiej.

Wydawca, miejsce i rok wydania: Muzeum im. Stanisława Fischera w Bochni, Bochnia 2018

Projekt graficzny: Dariusz Kobyłański

Dostępność publikacji: publikacja jest do nabycia w Muzeum w Bochni, Rynek 20, 32-700 Bochnia,
<http://www.muzeum.bochnia.pl/wydawnictwa>

Tadeusz Olszewski

"MIESZKAŃCY POŁUDNIOWEJ BOCHEŃSZCZYZNY W WALCE O NIEPODLEGŁOŚĆ POLSKI W XIX I XX WIEKU"

Książka dotyczy historii regionalnej, terenu przedwojennej Gminy Trzciana w powiecie bocheńskim. Jest pierwszą próbą popularnonaukowego opracowania wskazanego w temacie zagadnienia, opartego na wspomnieniach, dostępnych materiałach archiwalnych zgromadzonych w Archiwum Społecznym prowadzonym przez Stowarzyszenie oraz w opracowaniach regionalnych Autorów zajmujących się historią lokalną. W ciągu ponad dziesięciu wieków istnienia państwa polskiego wielokrotnie przychodziło Polakom walczyć o zachowanie niepodległości lub o jej odzyskanie. W książce ukazano tylko fragment historii, ograniczony do terenu południowej części powiatu bocheńskiego tj. dawnej Gminy Trzciana oraz okresu lat 1772-1945. Celem Autorów nie jest opisywanie ani przyczyn, ani przebiegu, ani skutków wydarzeń historycznych, związanych z walkami Polaków o zachowanie, bądź odzyskanie niepodległości. Zagadnienia te są dogłębnie opisane w wielu łatwo dostępnych publikacjach prasowych, książkowych czy internetowych. Ograniczono się jedynie do krótkiego przedstawienia wydarzeń. Podstawowym celem Autorów jest ukazanie udziału mieszkańców z 12 wiosek dawnej Gminy Trzciana tj. Beldna, Bytomska, Kamionnej, Kierlikówki, Leszczyny, Łątki Dolnej, Łątki Górnej, Rdzawy, Rozdziela, Trzciany, Ujazdu i Żegociny (do 1923 roku pisanej przez Rz) w walkach o niepodległość Ojczyzny. Ukazano sylwetki wywodzących się stąd żołnierzy i ludności cywilnej, ofiarę ich wojennego trudu, daninę złożoną w walce krwi i życia. W książce znalazły się cytaty wspomnień uczestników i świadków walk, opisy sytuacji ludności cywilnej w tutejszym tatrze wojny, a także przedstawiono wybrane elementy chronologii działań wojennych na tym terenie, wykazy poległych, wziętych do niewoli żołnierzy z tego terenu się wywodzących. Wydawnictwo zawiera również materiał ikonograficzny w postaci zdjęć archiwalnych, skanów dokumentów, mapek i innych.

Pozostali Autorzy: Elżbieta Misiak, Jarosław Kucybała, Janusz Paprota

Wydawca, miejsce i rok wydania: Stowarzyszenie Przyjaciół Ziemi Żegocińskiej, Żegocina 2019

Projekt graficzny: Bożena Wojtanowska, Marcin Lisak

Dostępność publikacji: w Gminnej Bibliotece Publicznej w Żegocinie oraz w Stowarzyszeniu Przyjaciół Ziemi Żegocińskiej, 32-731 Żegocina 316, zakup bezpośredni, wysyłka pocztą za zaliczeniem pocztowym lub po wpłacie na konto Stowarzyszenia podane w serwisie internetowym wydawcy: www.spzz.zegocina.pl

Joanna Pastuszek-Cybulska (red.)
"KRONIKA ZIEMI ŻEGOCIŃSKIEJ"

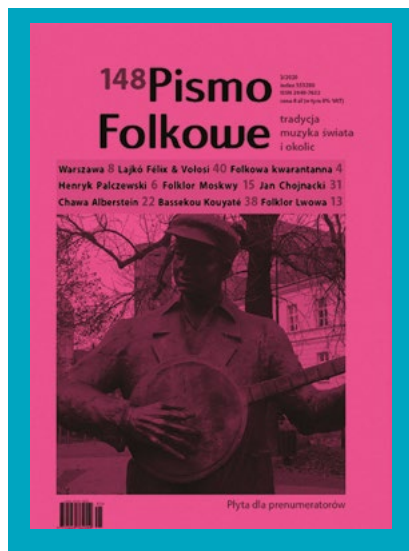
"Kronika Ziemi Żegocińskiej" to rocznik, którego celem jest przybliżanie Rodakom, jak i osobom związanym z regionem nieznannej historii lub faktów zapomnianych przez upływ czasu. Rocznik uzupełnia lukę wydawniczą na lokalnym rynku historycznym. W tej niewielkiej publikacji (zwykle 80 stron), zamieszczane są artykuły badawcze, jak i z zakresu literatury pięknej. Redaktorzy starają się wzbogacać zaniepokojenie młodzieży lokalną przeszłością, jak i rozpoznawaniem swojej tożsamości jako Małopolanina, mieszkańca gminy Żegocina. Publikowane są treści dotyczące nie tylko historii powszechnej, ale także biogramy osób zasłużonych tej społeczności.

Autorzy piszą o kulturze, etnografii, przyrodzie, o które należy dbać, aby zachować ich piękno także dla przyszłych pokoleń. Wśród Autorów znajdują się postaci profesjonalnie zajmujące się badaniem historii, etnografii, jak i pasjonaci dedykujący swój wolny czas na amatorskie zgłębianie lokalnej historii.

Pozostali Autorzy: zespół redakcyjny
Wydawca, miejsce i rok wydania: Stowarzyszenie Przyjaciół Ziemi Żegocińskiej, Żegocina 2020
Projekt graficzny: Studio M
Dostępność publikacji: publikacja jest dostępna poprzez Stowarzyszenie Przyjaciół Ziemi Żegocińskiej im. Czesława Błajdy Żegocina 316, 32-731 Żegocina (wysyłka lub odbiór osobisty),
<https://spzz316.wordpress.com/>

Anna Kapusta

POCZTÓWKI TERENOWE. OLŚNIENIA „PISMO FOLKOWE”

Seria mikroreportaży tworząca autorską rubrykę, prowadzoną w latach 2017-2019 pod tytułem "Pocztówki terenowe. Olśnienia" w „Piśmie Folkowym” prezentuje żywy folklor Małopolski i Lubelszczyzny obecny w opowieściach pozyskanych w terenie na marginesie badań antropologicznych Autorki. Jest to unikalny: zarazem dziennikarski i etnograficzny materiał dokumentujący ginące wraz z śmiercią Opowiadaczek i Opowiadaczy dziedzictwo kulturowe (wierzenia, sztuka, relacje rodzinne, etc.). Materiał ten oddawany był Autorce w depozycie zaufania i przyjaźni, z poczuciem dumy lokalnej i przekonania o misyjności aktu opowiadania przez Opowiadaczy najczęściej po raz pierwszy, a w kilku przypadkach po raz ostatni odsłaniających swe mikrohistorie, czasem traumatyczne, a czasem emancypacyjne w swym literackim wydźwięku. Pomysł na rubrykę to droga w stronę wysokojakościowego, etycznego dziennikarstwa antropologicznego, które w Polsce nie jest obecne na rynku wydawniczym głównego nurtu (ani w przypadku dziennikarstwa, ani w przypadku akademickiej antropologii społecznej).

Każda "Pocztówka" to mikroreportaż obrazujący zagadnienia lokalnego, żywego folkloru, takie jak m.in. miejsce artysty w społeczności wiejskiej, lokalne demonologie, obrzędowość rodzinna, obraz opowieściowy rękodzieła w społeczności wiejskiej, a nawet hermeneutyki martwego ciała dziecięcego, dzieciobójstwa wiejskiego. Ostatnie "Pocztówki" sygnalizowały również strategię współczesnego konstruowania wiejskiego, lokalnego rozumienia etnografii, tradycji i znaczenia przekazu o nich.

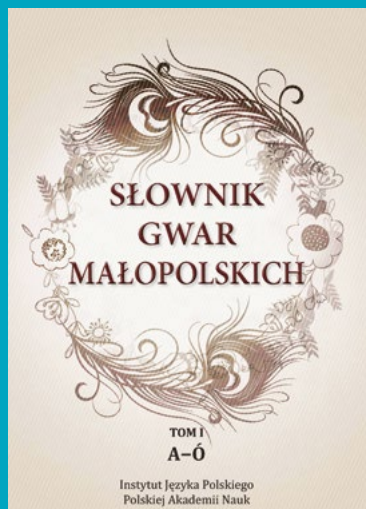
Wydawca, miejsce i rok wydania: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej,
Stowarzyszenie Animatorów Ruchu Folkowego

Seria wydawnicza: "Pocztówki terenowe. Olśnienia"
autorska rubryka Anny Kapusty w "Piśmie Folkowym"

Dostępność publikacji: wersje drukowane dostępne w redakcji Pisma Folkowego, link do otwartego dostępu serii artykułów: <https://pismofolkowe.pl/osoby/anna-kapusta>

Jadwiga Wronicz (red.)

“SŁOWNIK GWAR MAŁOPOLSKICH”

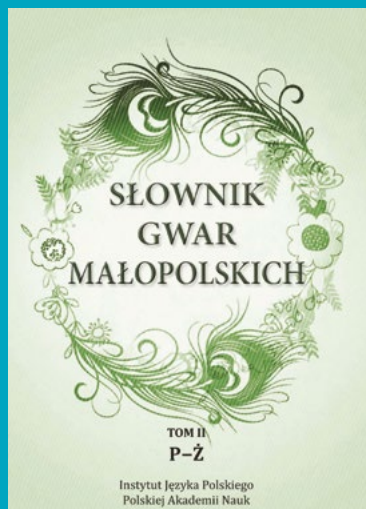

Słownik gwar małopolskich rejestruje i upowszechnia niematerialne dziedzictwo kulturowe, jakim jest język mieszkańców wsi. Ów język, czyli gwara, to odmiana języka ograniczona terytorialnie (do jednej czy kilku miejscowości, też do większego obszaru). Jeśli nikt jej nie utrwali, jest narażona na stopniowe zanikanie. Słownik gwar małopolskich jest pierwszą tego typu publikacją, która obejmuje cały obszar dialektu małopolskiego (czyli – ujmując obrazowo – południowo-wschodnią ćwiartkę terenu Polski). Podzielone na dwa tomy opracowanie (t. I: A-Ō, t. II: P-Ż) zawiera blisko 8000 tysięcy artykułów hasłowych. Autorzy, dysponując wieloma danymi o prezentowanych wyrazach, wskazali obecność poszczególnych znaczeń na innych obszarach (Śląska, Mazowsza, Wielkopolski, Pomorza południowego czy Kaszub). Cytaty ilustrujące użycie danych słów zostały zlokalizowane z dokładnością do wsi (jej nazwie towarzyszy skrót powiatu). W Słowniku uwzględniono wyrazy i ich znaczenia nieznanne w języku literackim. Niniejsza publikacja opiera się głównie na największym zbiorze polskich wyrazów gwarowych zdeponowanym w Instytucie Języka Polskiego PAN w Krakowie oraz udostępnionym w Internecie (<http://rcin.org.pl/dlibra>). Kartoteka ta zawiera wiele materiałów rękopiśmiennych, dotąd niepublikowanych, które wykorzystano w wydany Słowniku.

ciąg dalszy

Jadwiga Wronicz (red.)

"SŁOWNIK GWAR MAŁOPOLSKICH"

Pochodzą one przede wszystkim z zapisów uzyskanych w terenie. Bazę materiałową poszerzono o nowsze, istotne źródła (np. o Słownik gwary orawskiej J. Kąsia, Kraków 2003; Słownik gwary Zakopanego i okolic J. Zborowskiego, Zakopane-Kraków 2009 czy choćby Słownik gwary Pogórzan z okolic Gorlic A. Wietrzyka, Gorlice 2011). Najstarsze poświadczenia wyrazów przedstawionych w Słowniku gwar małopolskich sięgają XIX wieku. Pierwszy tom zawiera przejrzysty i zwięzły wstęp pozwalający użytkownikowi w prosty i szybki sposób poznać zakres i charakter opracowania. Nie zabrakło również mapy prezentującej podział Polski na obszary dialektalne. Do wstępu dołączono wykazy skrótów geograficznych oraz gramatycznych i stylistycznych, jak też wykaz źródeł drukowanych i autorów haseł (wszystkie te wykazy oraz mapa znalazły się również w drugim tomie).

Mając na względzie szeroki krąg odbiorców, zrezygnowano w Słowniku z zapisów fonetycznych. Przedstawiony w nim zasób słownictwa pozwala lepiej poznać specyfikę oraz bogactwo kultury materialnej i duchowej regionu.

Autorzy: Monika Buława, Barbara Grabka, Ewelina Grześkiewicz, Anna Kostecka-Sadowa, Joanna Kozioł, Renata Kucharzyk, Anna Niezabitowska, Emil Popławski, Maria Tokarz, Anna Tyrpa, Beata Ziajka
Wydawca, miejsce i rok wydania: Instytut Języka Polskiego PAN, Kraków 2018
Projekt graficzny: Edward Umiński

Dostępność publikacji: publikacja jest dostępna w sprzedaży w księgarni internetowej Instytutu Języka Polskiego PAN w Krakowie

Sekcja Dialektologii i Socjolingwistyki KNJS UJ pod kierownictwem Macieja Raka,
Olgi Radziszewskiej, Moniki Brytan i Marka Stróżyka

“SŁOWNICTWO I KULTURA LUDOWA GMINY WIŚNIOWA”

Publikacja „Słownictwo i kultura ludowa gminy Wiśniowa” jest zapisem językowego (gwarowego) dziedzictwa mieszkańców gminy Wiśniowa w powiecie myślenickim. Książka składa się z trzech części: pierwsza to słownik, druga to opisy wybranych zwyczajów i obrzędów ludowych (czyli hasła tematyczne) w dalszym ciągu praktykowanych w gminie Wiśniowa, a trzecia to transkrypcje tekstów gwarowych.

Podstawowym celem tego opracowania było zebranie i utrwalenie zasobu słów gwarowych z obszaru zaniedbanego i niedocenionego pod względem dialektologicznym. Niniejsze opracowanie ma więc charakter słownika regionalnego, znalazły się tu głównie te wyrazy, które różnią się od ogólnopolskich pod względem formalnym i/lub znaczeniowym. Książka jest zapisem zebranego słownictwa oraz zwyczajów z terenów gminy Wiśniowa.

Publikacja powstała dzięki pracy młodych językoznawców działających w Sekcji Dialektologii i Socjolingwistyki KNJS UJ pod opieką dra hab. Macieja Raka, prof. UJ. Działania zostały podjęte na prośbę mieszkańców, co pokazuje, jak ważne jest dla nich dziedzictwo gwarowe regionu.

Publikacja jest owocem projektów “Wiśniowsko godka” oraz “Wiśniowsko godka. Językowe dziedzictwo Wiśniowej” dofinansowanych przez Narodowe Centrum Kultury w programie “Ojczysty – dodaj do ulubionych”.

Publikacja ma charakter zbiorowy

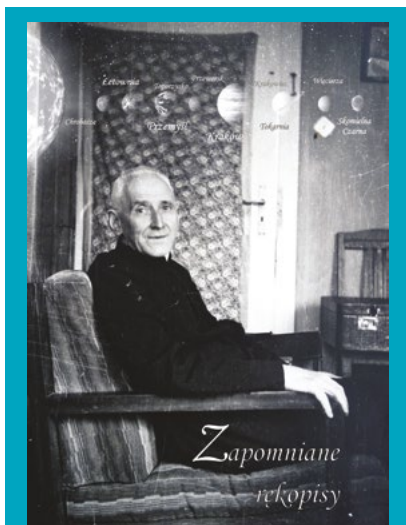
Wydawca, miejsce i rok wydania: Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Wiśniowej, Wiśniowa 2018

Recenzenci wydawniczy: dr hab. Kazimierz Sikora prof. UJ

Projekt okładki i zdjęcie na okładce: Krzysztof Szymoniak

Dostępność publikacji: audio do odsłuchu na stronie projektu „Wiśniowsko godka”
<http://wisniowskogodka.gokis-wisniowa.pl/>, wersja drukowana dostępna jest w bibliotekach

Bartłomiej Dyrzcz "ZAPOMNIANE RĘKOPISY"

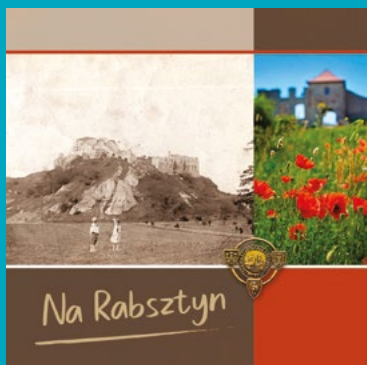
"Zapomniane rękopisy" to książka historyczno-dokumentalna opisująca dzieje rodzin szlacheckich – Targowskich herbu Tarnawa, Łódzińskich herbu Radwan i innych. Unikatowa pozycja, książka w której po raz pierwszy opublikowane są rękopisy wojenne ks. dr Antoniego Gagatnickiego. Opracowania rękopisów oraz biografii ich Autora podjął się Bartłomiej Dyrzcz na przełomie lat 2015/2016. Wspomnienia księdza dr Antoniego Gagatnickiego z 1943 roku oparte są na kronikach i aktach dworskich, które doszczętnie spłonęły w czasie drugiej wojny światowej. Autor miał świadomość tego, że wraz z wojną odchodzi bezpowrotnie pewna epoka. W ostatnim momencie uratował kilkaset lat historii polskich rodzin szlacheckich z terenu Tokarni, Łętowni i okolicy, rody Łódzińskich herbu Radwan, Targowskich herbu Tarnawa czy Kempnerów. Rękopisy uzupełnione są o ocalałe dokumenty historyczne i pamiątki. Całość ilustruje ponad 200 epokowych czarno-białych fotografii oraz fotografie współczesne przedstawiające opisywane miejsca. Z mroku historii wyłaniają się nazwiska, daty, niekiedy zarys twarzy lub wyblakły podpis. W wyobraźni zaczynają układać się obrazy, przeszłość ożywa.

Wydawca, miejsce i rok wydania: Bartgaleria, nakład autorski, 2016

Projekt graficzny: Bartłomiej Dyrzcz

Dostępność publikacji: publikacja jest dostępna w bibliotekach,
nakład wyczerpany z możliwością wznowienia, <https://bartdyrcz.wixsite.com/zapomnianerekopisy>

Jacek Sypień „NA RABSZTYN”

Książka ukazuje dziedzictwo widziane z perspektywy lokalnej. Zostały w niej zamieszczone wspomnienia mieszkańców Olkusza związane z zamkiem Rabsztyn. Ruiny zamku Rabsztyn nieopodal Olkusza od ponad wieku są popularnym miejscem wycieczek. Książka „Na Rabsztyn” nie jest opisem historii zamku. Jest próbą przedstawienia ruin zamku, jako miejsca, gdzie można dotknąć historii i pokazania, jaką rolę odgrywał i ogrywa zamek dla lokalnej społeczności.

Zebrano w niej prawie sto archiwalnych fotografii z wycieczek do zamku udostępnionych przez mieszkańców Olkusza i okolic, a także ich wspomnienia. Ciekawostką jest rys historyczny pokazujący rolę zamku Rabsztyn, a także innych Orlich Gniazd w kształtowaniu się współczesnej turystyki i krajoznawstwa.

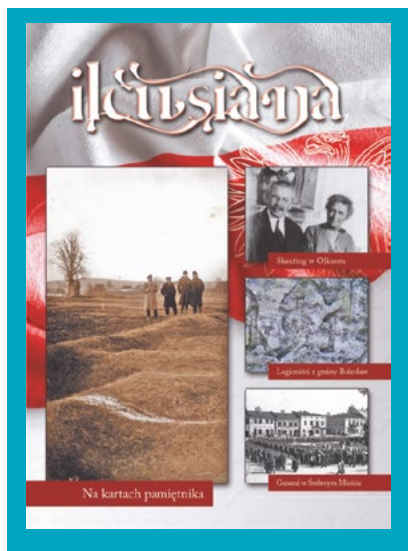
To kolejna publikacja wydana przez Stowarzyszenie „Zamek Rabsztyn”, która została opracowana z okazji 20-lecia Stowarzyszenia.

Wydawca, miejsce i rok wydania: Bartgaleria, nakład autorski, 2016

Projekt graficzny: Bartłomiej Dyrz

Dostępność publikacji: publikacja jest dostępna w bibliotekach, nakład wyczerpany z możliwością wznowienia, <https://bartdyrcz.wixsite.com/zapomnianerekopisy>

Jacek Sypień "ILCUSIANA"

Ilcusiana są półrocznikiem. Każdy z numerów to kilka artykułów obejmujących historię regionu. Wychodzą one spod pióra ludzi, którzy tu mieszkali lub mieszkają nadal i znają wszystkie przemiany, które zaszły w regionie. Tematami artykułów są osoby, które w jakiś sposób przyczyniły się do rozwoju regionu, instytucje, zakłady pracy, obiekty kultu religijnego i inne ciekawe miejsca regionu.

Tytuł wydawnictwa to nawiązanie do słowa Ilcus – jednej z historycznych nazw miasta. Trudniejsza jest natomiast odpowiedź na pytanie, z jakich powodów podjęto się wydawania pisma historyczno-kulturalnospołecznego. Główną ideą była potrzeba założenia pisma, na którego łamach będzie można znaleźć teksty dotyczące historii Ziemi Olkuskiej. Jeśli my, mieszkańcy Olkusza i okolic, nie podejmiemy się zbadania i opisanie lokalnych dziejów – kto inny to zrobi? Uważamy, że wiedza o przeszłości naszej ziemi pomoże ukształtować poczucie własnej tożsamości. Szczególnie teraz, kiedy weszliśmy do Unii Europejskiej powinniśmy mieć świadomość własnej wartości, a także tradycji i osiągnięć naszego miasta i okolic. Istotnym celem wydawnictwa jest stworzenie płaszczyzny współpracy osób zajmujących się historią regionu i Olkusza, a co najważniejsze – zachęcenie nowych osób do zajęcia się badaniem i opisywaniem lokalnej historii i kultury. Liczymy, że uda się w ten sposób stworzyć grupę „strażników lokalnej historii”, którzy zechcą ją nie tylko badać, ale także opisywać.

Wydawca, miejsce i rok wydania: Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna w Olkuszu,
Olkusz 2009-2020

Projekt graficzny: Drukarnia Grafpress
Dostępność publikacji: publikacja w formie drukowanej jest dostępna w sprzedaży
w Powiatowej i Miejskiej Bibliotece Publicznej w Olkuszu a w formie elektronicznej w wolnym dostępie na:
<https://www.biblioteka.olkusz.pl/o-bibliotece/nasze-wydawnictwa/czasopisma.html>

Łukasz Sochacki (red.)

"GÓRALSZCZYZNA MNIEJ ZNANA. W POSZUKIWANIU LOKALNYCH TRADYCJI"

Góralisztczyzna mniej znana

*'W poszukiwaniu
lokalnych tradycji*

Publikacja jest próbą zarysowania etnograficznego obrazu polskiej góralisztczyzny, ale nie rości sobie pretensji do całościowego, monograficznego omówienia. Jest to projekt otwierający, zapraszający do dyskusji, a nade wszystko do pogłębionych badań i refleksji. Książka zawiera 10 artykułów poświęconych wybranym zagadnieniom dziedzictwa kulturowego Górali Białych, Pienińskich, Spiskich, Nadpopradzkich, Orawskich, Babiogórskich, Zagórzan, Kliszczaków, Romów i Łemków. Kolejne rozdziały książki dotyczą szczegółowych tematów wynikających ze specyfiki "terenu", indywidualnych zainteresowań badawczych Autorów oraz potrzeb lokalnych Partnerów.

Książka powstała w ramach projektu "Odkrywanie skarbów dziedzictwa południowej Małopolski" sfinansowanego z Funduszy Europejskich, jako jeden z rezultatów dokumentowania niematerialnego dziedzictwa kulturowego 8 małopolskich grup górali spoza Podhala.

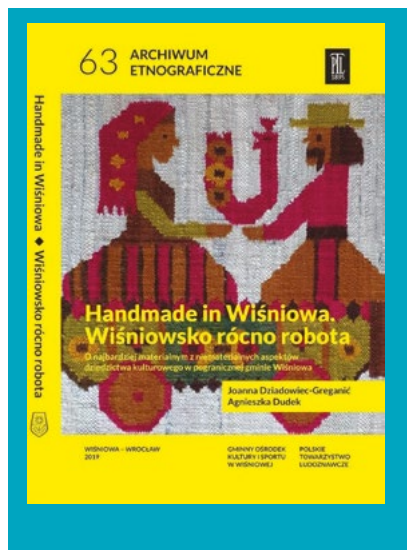
Publikacja ma charakter zbiorowy

Wydawca, miejsce i rok wydania: Fundacja Mapa Pasji, Kraków 2020

Projekt graficzny: Mariusz Front, Beata Sochacka

Dostępność publikacji: publikacja jest dostępna w wersji PDF na portalu www.skarbygorali.pl, oraz na stronie Wydawcy – Fundacji Mapa Pasji www.mapapasji.pl. Papierowych egzemplarzy wydano niewielką ilość (500 egz.) i są one dostępne w wybranych bibliotekach i instytutach naukowych

Joanna Dziadowiec-Greganić i Agnieszka Wargowska-Dudek
**"HANDMADE IN WIŚNIOWA. WIŚNIOWSKO RÓCNO ROBOTA. O NAJBARDZIEJ MATERIALNYM
Z NIEMATERIALNYCH ASPEKTÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO W POGRANICZNEJ GMINIE WIŚNIOWA"**

Publikacja z założenia nie jest ani historyczną, ani etnograficzną klasyczną monografią gminy Wiśniowa. Nie stanowi też encyklopedii twórców ludowych z tego terenu czy też katalogu charakterystycznych dlań rodzajów twórczości. Przedmiotem niniejszej publikacji jest dziedzictwo kulturowe tego administracyjnie wyznaczonego terenu, które stanowią szeroko rozumiane tradycyjne profesje, umiejętności i praktyki. Jej główny cel natomiast stanowi nakreślenie i interpretacja dwóch wybranych wymiarów owego dziedzictwa: artystycznych i użytkowych działań (wy)twórczych ogniskujących się wokół tytułowego klucza handmade in Wiśniowa, czyli wiśniowskiej różnej/rocznej/ryncnej/ręcznej roboty oraz – handlu będącego sposobem dystrybucji owoców tych pierwszych m.in. w specjalnie do tego zaaranżowanej przestrzeni miejscowego targu/jarmarku.

Publikacja jest próbą dotarcia do współczesnych znaczeń, funkcji i przemian profesji/zawodów/umiejętności: rzemiosł, rękodziela, lokalnego wytwórstwa, przetwórstwa oraz wszelkiej twórczości i produkcji gminnej – uchodzących wśród tamtejszej społeczności jako aktywności tradycyjne – w szerszym kontekście społeczno-kulturowym. Jednym z nich jest kontekst popularnych dziś działań na rzecz umacniania tożsamości lokalnej oraz prób budowania wspólnotowości wokół rodzimych tradycji (ich roli w życiu kulturowym: społecznym, religijnym, kulturalnym i ekonomicznym mieszkańców). Czy te tradycyjne praktyki (wy)twórcze/wykonawcze – co niezwykle istotne zidentyfikowane bezpośrednio przez samych przedstawicieli lokalnej społeczności jako znacząca część ich spuścizny – traktowane są przez nią również jako popularny współcześnie potencjał prorozwojowy (kulturotwórczy, społeczny, turystyczny, ekonomiczny etc.) mogący przyczynić się do rozpoznania oraz realnego wykorzystania konkretnych zasobów niematerialnego i materialnego dziedzictwa gminy?

Takie aktywistyczne podejście wpisuje się w założenia Konwencji UNESCO z 2003 roku w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego, według której dziedzictwem tym są różnorodne praktyki kulturowe realizowane przez członków danej wspólnoty w określonej przestrzeni kulturowej i w określonym kontekście kulturowym z użyciem związanych z nimi określonych artefaktów/wytworów, z którymi członkowie tej wspólnoty nadal się utożsamiają (tj. czują się ich spadkobiercami i kontynuatorami).

Tradycyjne profesje/zawody/umiejętności odwołują się bezpośrednio do dziedziny/domeny nazwanej w konwencji jako umiejętności związane z rzemiosłem tradycyjnym. Jednocześnie ów wytwórca aspekt dziedzictwa gminy Wiśniowa, który we współczesnym dyskursie międzynarodowym funkcjonuje jako dziedzictwo niematerialne wcześniej zaliczany był zarówno przez teoretyków, jak i praktyków do kategorii kultury materialnej.

Książka przybliży również jak w pamięci lokalnej społeczności gminy funkcjonuje historyczne już dziś zjawisko, które stało się przyczynkiem do całego projektu – lokalne jarmarki/targi. Według ksiąg parafialnych odbywały się one na tych terenach już od ok. XVII wieku. Jednym z zamierzeń inicjatorów projektu jest próba ich reaktywacji. Monografia próbuje natomiast dotrzeć do tego jaki mają one związek z tradycyjnymi profesjami współcześnie.

Wreszcie ważnym elementem książki jest wątek pograniczności i międzykulturowości. Gmina Wiśniowa (etnograficzna „biała plama”) zlokalizowana jest na styku trzech regionów etnograficznych: część południową za pasmem Lubomira i Łysiny zamieszkują górale zagórzkańscy i Kliszczacy, część wschodnią i południowo-wschodnią Lachy Limanowskie a część zachodnią i północną (największy obszar) Krakowiacy Zachodni. Ze względu na swoje pograniczne usytuowanie została przez etnografów zaszerzegowana jako „teren przejściowy”, który do dziś nie doczekał się osobnych, bardziej szczegółowych opracowań. Uformowane zewnętrznie i odgórnie podziały etnograficzne oraz przypisane kategoryzacje nie zawsze idą jednak w parze z tożsamością regionalną. Tak właśnie jest w przypadku niektórych mieszkańców gminy Wiśniowa, którzy niefortunny termin „teren przejściowy” uznali za stygmatyzujący i wykluczający twierdząc zadziornie, że być może kiedyś mieli stan przejściowy ale dziś przerodził się on w silną własną tożsamość. Zagadnienie różnorodności kulturowej tego terenu pogłębia z kolei historyczny już dziś kontekst bezpośredniego współistnienia dwóch grup narodowych. Autorki próbują do niego dotrzeć poprzez zbadanie jak w świadomości współczesnych mieszkańców rysuje się wielokulturowe dziedzictwo rzemieślniczo-rękodzielnicze i targowe tamtejszych pogranicznych terenów, które ukształtowało się m.in. poprzez obecność na nich społeczności żydowskiej trudniącej się głównie handlem, kramarstwem, szynkarstwem i karczmarstwem.

Tym samym publikacja, poza studiami nad dziedzictwem, wpisuje się w równie popularny dziś nurt badań nad pamięcią społeczno-kulturową: regionalną, lokalną. Ważną część książki – ostatnia najobszerniejsza część – stanowią „Wiśniowskie rozmowy rzeki czyli wiśniowsko różno robotą w działaniu”. To zapis dwudziestu pięciu wywiadów z wybranymi lokalnymi (wy)twórcami, rzemieślnikami, rękodzielnikami. Publikacja stanowi jeden z głównych efektów dwuletniego projektu badawczo-animacyjnego (2018-2019) „Wiśniowski Jarmark Rzemiosł i Zawodów Tradycyjnych – lokalna tradycja w działaniu” dofinansowanego ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury, program „Kultura ludowa i tradycyjna” 2018. Inne elementy lokalnego wiśniowskiego archiwum społecznego m.in.: mapa profesji i (wy)twórców, katalog gorsetów, wirtualna wystawa dawnych fotografii, relacja z finalnego jarmarku, galeria fotograficzna, audio i wideo dostępne są na interaktywnej stronie projektu: <http://wisniowskijarmark.gokis-wisniowa.pl/>.

Wydawca: Polskie Towarzystwo Ludoznawcze & Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Wiśniowej,
Wiśniowa-Wrocław 2019

Recenzenci: prof. dr hab. Anna Weronika Brzezińska, Krystyna Reinfuss Janusz, dr hab. Stanisław Węglarz
Projekt graficzny: Natalia Nowacka

Dostępność publikacji: wersja drukowana dostępna w bibliotekach, wersja elektroniczna dostępna w wolnym dostępie m.in. na: <http://wisniowskijarmark.gokis-wisniowa.pl/monografia/>

arts FUNDACJA
SZTUKI, PRZYGODY I PRZYJEMNOŚCI

przekaż 1% na inicjatywy w Twojej okolicy
działanie w dziedzictwie - dziedzictwo w działaniu

KRS0000314641
KONTO32105014451000002333773394

arts FUNDACJA
SZTUKI, PRZYGODY I PRZYJEMNOŚCI

Kraków – Myślenice 2020
ISBN 978-83-959956-0-6